

Зустріч у Кабінеті Міністрів України

26 вересня 2016 року в Кабінеті Міністрів України відбулася зустріч Прем'єр-міністра України В. Б. Гройсмана з Президентом НАН України Б. Є. Патonom і провідними українськими вченими. Основною темою обговорення на ній були питання оптимізації та розвитку академічної науки, її перетворень та реформування в науковій сфері країни в цілому.

У нараді взяли участь перші віце-президенти НАН України академіки НАН України А. Г. Наумовець і В. П. Горбулін, віце-президенти НАН України академіки НАН України В. Г. Кошечко, С. І. Пирожков і А. Г. Загородній, Головний учений секретар НАН України академік НАН України В. Л. Богданов, члени Президії НАН України – академіки-секретарі Відділень та президенти національних галузевих академій наук, ректори провідних університетів, інші представники наукової громадськості.

З боку Кабінету Міністрів України в нараді взяли участь віце-прем'єр міністр України В. А. Кириленко та Міністр освіти і науки України Л. М. Гриневич. Верховну Раду України представляв перший заступник голови Комітету з питань науки та освіти О. В. Співаковський.

У вступному слові Прем'єр-міністр України В. Б. Гройсман наголосив, що українська наука потребує якісного діалогу з керівництвом держави.

Президент НАН України академік НАН України Б. Є. Патон у своєму виступі зазначив,

що стратегічним напрямком виходу України з нинішньої системної кризи є пріоритетний розвиток високотехнологічних галузей і науково-технічної сфери з метою створення продукції, конкурентоспроможної на світовому ринку, ознайомив з деякими здобутками Національної академії наук України і наголосив на необхідності сприяння держави у фінансуванні науки та налагодженні взаємодії бізнесу та науки (нижче публікується скорочений текст виступу Б. Є. Патона).

В обговоренні взяли участь академіки НАН України В. П. Горбулін, С. І. Пирожков, Е. М. Лібанова та голова ЦК профспілки працівників НАН України А. І. Широков, які згадали про відсутність сучасного наукового обладнання, скорочення чисельності молодих учених, соціальні проблеми тощо.

В заключному слові В. Б. Гройсман зазначив, що проблеми, про які йшлося на обговоренні, свідчать, що наукова система працює неналежним чином і в нашій країні щось не так. Він також сказав, що держава повинна інвестувати в науку та інвестиції мають бути успішними. Необхідно дати відповідь на те, які нам потрібні ресурси, як ми будемо їх використовувати, яка має бути система взаємодії влади і науковців Академії і що буде показником нашої співпраці. В. Б. Гройсман наголосив на необхідності продовження таких зустрічей для позитивних змін у вітчизняній науці.

Скорочений текст виступу Президента НАН України, академіка НАН України Б. Є. Патона на зустрічі 26 вересня 2016 р. з Прем'єр-міністром України В. Б. Гройсманом

Вельмишановний Володимире Борисовичу!

Шановні члени Уряду, колеги!

Передусім дозволяю висловити глибоку вдячність Вам, Володимире Борисовичу, за ініціативу цієї зустрічі. Зрозуміло, що стратегічним напрямком виходу нашої держави з нинішніх економічних проблем є пріоритетний розвиток високотехнологічних галузей, продукція яких має бути конкурентоспроможною на світовому ринку. А розвиток цих

галузей повинен спиратися тільки на вітчизняну науково-технічну сферу.

Незважаючи на значні втрати останнього періоду наукові установи НАН України мають вагомий розробки, які в багатьох випадках успішно впроваджуються у виробництво. Відзначу, зокрема, що за результатами проведених комплексних досліджень з оцінки стану корпусів реакторів та іншого обладнання атомних електростанцій відстрочено на 10-20 років та збільшено строки виведення з

експлуатації 6 з 15 діючих енергоблоків. При цьому економічний ефект від подовження терміну роботи лише одного блоку становить близько 1,5 млрд доларів на рік. Здійснено випробування ядерного палива фірми «Вестінгауз», що дало змогу заощадити 1,3 млрд грн державних коштів. Виняткове значення для вітчизняної енергетики та медицини має унікальне джерело нейтронів, створене харківським науковцями за фінансової підтримки США.

З минулого року виконується академічна наукова програма підвищення обороноздатності та безпеки держави, в рамках якої здійснюються важливі роботи під конкретні замовлення «Укроборонпрому» та Міністерства оборони України. Серед результатів програми – розробка перших вітчизняних зразків прозорої броні, які відповідають стандарту НАТО, оптичні екрани для систем ефективного виявлення та прицілювання бронетанкової техніки, чимало розробок для військової медицини.

В транспортній галузі з використанням технології контактної стикової зварювання рейок з високоміцної сталі вже прокладено 5 тис. км безштикового «оксамитового» шляху, що дозволило вдвічі збільшити швидкість руху потягів.

Для видобувної галузі створено унікальну технологію, яка дозволяє проводити пошуки родовищ нафти й газу з точністю прогнозу до 90%, що втричі перевищує середньосвітовий показник для таких пошукових робіт.

В галузі охорони здоров'я створено низку високоефективних препаратів і приладів для профілактики та лікування таких захворювань як інсульт, інфаркт, туберкульоз, значно дешевших за імпортні. Зокрема, на Вінниччині за обласною програмою оснащення центрів первинної допомоги передбачено придбання понад 30 мамографів. Вони дозволяють ефективно, без застосування рентгенівських променів, діагностувати рак молочної залози на ранніх стадіях.

Для агропромислового комплексу створено нові високопродуктивні сорти озимої пшениці, урожай яких забезпечує потреби України в продовольчому зерні, щорічний економічний ефект при цьому становить понад 2 млрд грн.

Тільки протягом минулого року установи Академії виконували роботи для 40 вели-

ких вітчизняних підприємств, зокрема конструкторського бюро «Південне», «Арсенал», «Мотор-Січ», підприємств «Антонов», «Зоря-Машпроект», «Павлоградський хімічний завод».

Вчені активно працюють над вирішенням проблем в гуманітарній сфері країни. Розроблено ґрунтовні рекомендації щодо механізмів розв'язання міжгнітчних та релігійних суперечностей, протидії сепаратизму та антиукраїнській пропаганді. Значна увага приділяється дослідженню проблем реінтеграції Донбасу та Криму в політико-правовий і соціокультурний простір України.

Звичайно, ми розуміємо, що участь вітчизняної наукової сфери, в тому числі НАН України, в технологічному оновленні та інноваційному розвитку економіки і соціальної сфери може й повинна стати значно вагомішою.

Вищезгадані та чимало інших прикладних розробок було отримано на основі багаторічних фундаментальних досліджень наших установ. У зв'язку з цим хотів би наголосити на важливості пріоритетної підтримки таких досліджень. Саме вони є основою розвитку нових технологій, забезпечення якісної освіти та розвитку культури.

Водночас доводиться з болем констатувати, що стан вітчизняної фундаментальної науки є зараз вкрай загрозливим і продовжує стрімко погіршуватись. Вимушене значне скорочення за останні роки чисельності науковців, різке зменшення припливу в науку здібної молоді, відсутність сучасного наукового обладнання призводять, на жаль, до реальної загрози руйнування Академії, її визначних наукових шкіл і колективів.

Основною причиною такого стану є неприпустимо низький рівень фінансування науки. Тому, на наше переконання, навіть у тій скрутній ситуації, яка нині склалася в Україні, необхідно невідкладно, починаючи вже з бюджету на 2017 рік, збільшувати видатки на науку до рівня, який унеможливить її подальшу руйнацію.

Наша Академія наук, створена у важкі роки громадянської війни, накопичила за свою майже столітню історію величезний науковий потенціал. Було б безвідповідально і небезпечно, якби ми втратили це безцінне національне надбання.

Разом із тим ми усвідомлюємо необхід-

ність реформування нашої діяльності відповідно до сучасних умов. Тому Академія ще наприкінці 2013 року схвалила Концепцію свого розвитку до 2023 року. Згідно з цією Концепцією, вже здійснюється реформування академічних установ з використанням нової методики оцінювання ефективності їх діяльності, розробленої за європейськими стандартами. В результаті визнано за доцільне ліквідувати понад 20 наукових установ та організацій, уже скорочено 220 структурних підрозділів та майже 5 тис. працівників. Хотів би наголосити, що заходи з реформування дадуть позитивний ефект лише тоді, коли держава суттєво посилить підтримку науки та створить сприятливий інноваційний клімат. Тоді й Академія зможе більше зробити та заробити, працюючи з бізнесом.

Підсумовуючи, підкреслюю, що величез-

ним здобутком Національної академії наук України та її перевагою над іншими науковими структурами є об'єднання в ній наукових установ і вчених з різних галузей знань. Це дозволяє вирішувати масштабні та нагальні наукові проблеми, що вимагають міждисциплінарних підходів. Завдяки цьому Академія готова брати найактивнішу участь у науковому обґрунтуванні важливих державних рішень та стратегічних програм розвитку країни, їх експертизи та реалізації.

Вельмишановний Володимире Борисовичу!

Ми щиро сподіваємося на підтримку Уряду України у вирішенні проблем розвитку вітчизняної науки та готові й надалі наполегливо працювати над тим, щоб здобутки українських учених сприяли зміцненню безпеки, примноженню добробуту і процвітанню нашої країни!

Першого віце-президента НАН України академіка А. Г. Наумовця нагороджено медаллю ЮНЕСКО

11 жовтня 2016 року у штаб-квартирі ЮНЕСКО в Парижі відбулася чергова церемонія нагородження медаллю ЮНЕСКО «За внесок у розвиток нанонауки та нанотехнологій». Серед цьогорічних лауреатів – перший віце-президент Національної академії наук України, голова Секції фізико-технічних і математичних наук НАН України академік НАН України Антон Григорович Наумовець.

Рішення про нагородження А. Г. Наумовця Медаллю ЮНЕСКО «За внесок у розвиток нанонауки та нанотехнологій» ухвалено 15 липня поточного року Міжнародною номінаційною комісією.

Згадану нагороду засновано 2010 р. з ініціативи Міжнародної комісії з розвитку нанонауки та нанотехнологій. Відтоді медаль присуджено 24 видатним ученим, організаціям і громадським діячам, які зробили внесок у розвиток нанонауки та нанотехнологій. За традицією, під час церемонії нагородження медалі лауреатам вручає Генеральний директор ЮНЕСКО, посаду якого з 2008 р. обіймає пані Ірина Бокова (Болгарія).

Цього року медаль присуджено чотирьом видатним ученим і двом організаціям. Серед **організацій**, нагороджених медаллю:

– Масачусетський технологічний інсти-

тут (США) – «за численні наукові відкриття та технологічні досягнення в дусі прийнятих у МТІ міждисциплінарних досліджень в галузі нанонауки і нанотехнологій»;

– Санкт-Петербурзький національний дослідницький університет інформаційних технологій, механіки та оптики (Російська Федерація) – «за створення одного з найважливіших центрів інноваційних технологій у Санкт-Петербурзі, а також двох бізнес-інкубаторів, покликаних створити синергію між науковими дослідженнями, освітою та інноваційною діяльністю, приділяючи основну увагу нанонауці та нанотехнологіям».

Серед учених, що отримали нагороду:

– доктор **Дарвіш Аль-Гобаісі** (головний редактор Енциклопедії систем життєзабезпечення – видання ЮНЕСКО; **Об'єднані Арабські Емірати**) – «за видатний внесок у розроблення